

Monument voor de vergeten soldaat

THEATER ★★★★★

De zwarte schande

Bleeding Bulls. Nog op 17/11 in Gent, volgende week in Turnhout en Hasselt.

'On est arrivé! We gaan winnen! We worden echte Senegalese tirailleurs!' Acteur Maarten Goffin (*Wolven, Familie*) springt er bijna bij op en neer. Onder de vlag van zijn theatergezelschap Bleeding Bulls spat de energie van de scène. Zijn kinderlijke enthousiasme is dat van Seydou N'Dyaie, een van de massa's Afrikanen die zich honderd jaar geleden door de Franse koloniale lieten overtuigen om in Europa te vechten 'voor het vaderland'. In ruil werd hen het Franse staatsburgerschap beloofd.

'Ze hebben veel onderzoek gedaan', grijnst N'Dyaie naar de zaal. 'Op ons uithoudingsvermogen, ons krijgsinstinct en onze ongevoeligheid voor pijn en spanning. Daarop scoren wij beter dan jullie. Wist je dat ons zenuwstelsel minder ontwikkeld is? Onze commandant heeft ons dat verteld. Nijp maar.'

Voor auteur-regisseur Zouzou Ben Chikha van Action Zoo Humain is het verhaal van de Afrikaanse troepen bij Ieper maar een eerste laag bovenop grotere thema's als exotisme, racisme en vroege multiculturaliteit. Vele Fransen en Duitsers kwamen voor het eerst in contact met Afrikanen. 'Al die wilde verhalen die over ons de ronde deden', zegt N'Dyaie. 'Dat we de neuzen en oren afsnijden van onze vijanden.'

De Afrikaanse tirailleurs werden als kanonnenvlees vooruitgestuurd, terwijl ze lang niet allemaal laarzen kregen. Van de 30.000 Senegalese tirailleurs die in de oorlog het leven lieten, stierven de mees-

ten niet onder Duits geweld, maar van de kou. Van bevroren voeten.

Zwarte zerken

Een eervol plekje in de gewijde geschiedenis hebben ze er niet voor gekregen. Goffin spit voor hen in een filmpje een paar zwarte zerken op een oorlogskerkhof vol witte kruisen. De hele opzet van *De zwarte schande* in één beeld.

Verder verschijnen ook een paar Duitse spotprenten tegen de overlevende Afrikanen die na de oorlog naar Duitsland werden gestuurd, als bewakers van de vrede. Net als de Amerikanen waren de Duitsers als de dood voor elke interactie van die 'viriele donkere mannen' met de eigen vrouwen. Vele gemengde kinderen zijn later door de nazi's gesteriliseerd.

De Afrikanen werden als kanonnenvlees vooruitgestuurd, zonder laarzen

Een begraven geschiedenis? Ben Chikha laat ze niet toevallig juist vertellen door N'Dyaies achterkleinzoon Maarten. Met zijn Afrikaans-Duitse roots is hij opgegroeid in het Waasland, als beloftevolle jeugdvoetballer, ooit zelfs bij de jonge Rode Duivels. Zijn verhaal anno 2013 is dat van zijn overgrootvader van een eeuw eerder: eervol de vlag dienen van een vreemde club die je uiteindelijk, na bewezen diensten, buiten haar herinnering dumpst. Net omdat *De zwarte schande* dat verhaal van racisme en uitbuiting uit de doeken doet met een brede grijns, vergaat je zelf het lachen.

WOUTER HILLAERT

Voetballer of soldaat: na bewezen diensten wordt de Afrikaan vergeten. © 17